

ΚΑΜΠΑΝΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΟ ΑΣΥΛΟ

<http://asylum-campaign.blogspot.gr>

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Παράνομες επαναπροωθήσεις, Ζωές σε κίνδυνο, ΜΚΟ υπό δίωξη: Έρευνες για τις επαναπροωθήσεις στην Ευρώπη, στοχοποίηση όσων τις αναδεικνύουν στην Ελλάδα

Αθήνα, 16 Μαρτίου 2021

Το τελευταίο έτος γινόμαστε μάρτυρες μιας κλιμάκωσης αναφορών επαναπροωθήσεων προσφύγων και μεταναστών από τα Ελληνικά σύνορα (χερσαία και θαλάσσια) προς την Τουρκία¹, στο πλαίσιο μιας γενικότερης πολιτικής αυστηροποίησης της διαχείρισης του προσφυγικού ζητήματος από την Ευρωπαϊκή Ένωση, από την υιοθέτηση της Κοινής Δήλωση ΕΕ-Τουρκίας και έπειτα². Χωρίς να υπαχθούν σε καμία διαδικασία καταγραφής, χωρίς πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου ή σε οποιαδήποτε άλλη νόμιμη διαδικασία, άντρες, γυναίκες και παιδιά, που έχουν μόλις εισέλθει ή/και βρίσκονται ήδη στη χώρα αναζητώντας προστασία, επιστρέφονται συνοπτικά, βίαια και αδιάκριτα στην Τουρκία, κατά παράβαση κάθε έννοιας εθνικού, ευρωπαϊκού και διεθνούς δικαίου.

Οι μέθοδοι με τις οποίες τα περιστατικά αυτά αναφέρεται ότι λαμβάνουν χώρα θέτουν συχνά σε κίνδυνο τη ζωή των προσφύγων και μεταναστών και συμπεριλαμβάνουν την άσκηση σωματικής και ψυχολογικής βίας εναντίον τους. Ιδίως στη θάλασσα, αναφέρονται περιστατικά, όπου πρόσφυγες ή/και μετανάστες, είτε κατά την απόπειρα εισόδου τους στη χώρα, είτε αφού έχουν ήδη αποβιβασθεί στις Ελληνικές ακτές, συλλαμβάνονται από, προφανώς, όργανα των δυνάμεων ασφαλείας της χώρας μας, και αφού με τη βία επιβιβασθούν σε θαλάσσιες σχεδίες, αφήνονται στη θαλάσσια περιοχή μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας ή ακόμη και σε ακατοίκητα νησιά³ με άμεσο κίνδυνο ζωής. Μάλιστα, σε περιστατικά που είδαν πρόσφατα το φως της δημοσιότητας, τα θύματα φέρεται να είχαν γίνει ήδη δεκτά σε δομές υποδοχής, προτού με τον ίδιο, βίαιο τρόπο βρεθούν μέσα στη νύχτα μεσοπέλαγα, για να περισυλλεγούν από τις Τουρκικές αρχές⁴.

Σε αρκετά από αυτά τα περιστατικά έχει αναφερθεί και η παρουσία ή έστω γνώση των δυνάμεων του FRONTEX, οι οποίες είτε αδρανούν, ή ενίοτε φέρεται να προσφέρουν υποστήριξη και βοήθεια σε αναφερόμενα περιστατικά επαναπροωθήσεων⁵. Ωστόσο, για αυτές τις φερόμενες πρακτικές του FRONTEX έχει ήδη εκκινήσει έρευνα από τον OLAF⁶, καθώς και από Ομάδα Εργασίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου⁷. Αντιθέτως, για τις αναφερόμενες πρακτικές των Ελληνικών αρχών, δεν έχει υπάρξει οποιαδήποτε επαρκής και αποτελεσματική έρευνα⁸.

Παρά τις συστηματικές αναφορές και καταγγελίες, που έρχονται στο φως της δημοσιότητας⁹, παρά τις παρεμβάσεις της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου¹⁰ και τις εκκλήσεις των οργάνων του ΟΗΕ¹¹ και του Συμβουλίου της Ευρώπης¹² για τον τερματισμό των άτυπων αναγκαστικών επιστροφών και της βίας κατά προσφύγων και μεταναστών στα σύνορα

της Ευρώπης, η ελληνική κυβέρνηση εμμένει στην υποβάθμιση κάθε σχετικού δημοσιεύματος ως ψευδούς (fake news)¹³, αντιτείνοντας τη διαφύλαξη των συνόρων από προσπάθειες εισόδου, οι οποίες κατευθύνονται από τις Τουρκικές αρχές¹⁴.

Η ανωτέρω αντίδραση συνδυάζεται με τη συστηματική συκοφάντηση των ΜΚΟ και όσων εργάζονται σε αυτές, ιδίως στα νησιά. Έχει ως αποτέλεσμα την στοχοποίηση οργανώσεων, εργαζομένων και εθελοντών που υπερασπίζονται υποθέσεις ασύλου, καταγγέλλουν παραβιάσεις δικαιωμάτων, επαναπροωθήσεις ή απλά παρέχουν ανθρωπιστική βοήθεια. Δημιουργεί δε γενικευμένο κλίμα καχυποψίας, το οποίο υποδαυλίζει επιθέσεις από ρατσιστικές ομάδες, οι οποίες, λιντσάροντας, προπηλακίζοντας και τραυματίζοντας εργαζόμενους και αλληλέγγυους πολίτες, έχουν επιτεθεί σε εγκαταστάσεις οργανώσεων με εμπρησμούς ή βανδαλισμούς.

Οι Ελληνικές αρχές, μάλιστα, καταφέρονται δημόσια εναντίον οργανώσεων που φέρνουν στο φως της δημοσιότητας τις άνω πρακτικές, όσο και εναντίον όσων τολμούν να επιχειρήσουν να προσφέρουν βοήθεια σε πρόσφυγες, είτε κατά την απόπειρα εισόδου στη χώρα, είτε ακόμη και μετά την αποβίβασή τους στις Ελληνικές ακτές, συνδέοντας αυτές συλλήβδην με δίκτυα διακίνησης μεταναστών¹⁵. Ήδη η πρακτική αφορά στοχευμένες δημοσιεύσεις περί διενέργειας ερευνών σε βάρος οργανώσεων οι οποίες συστηματικά δημοσιοποιούν αναφερόμενα περιστατικά επαναπροωθήσεων¹⁶. Οι έρευνες αφορούν κατηγορίες περί διευκόλυνσης εισόδου στη χώρα, σύσταση εγκληματικής οργάνωσης με σκοπό την παράνομη διακίνηση μεταναστών, ενίοτε και κατασκοπεία, και διέπονται από ένα πέπλο μυστικότητας, ενώ ουδείς γνωρίζει αν γίνονται υπό την εποπτεία δικαστικών αρχών. Οργανώσεις έχουν στοχοποιηθεί από τον ίδιο τον αρμόδιο Υπουργό Μετανάστευσης ως οργανώσεις, οι οποίες έχουν δημιουργήσει κύκλωμα διακίνησης μεταναστών, ήδη από τη χώρα προέλευσής τους, με σκοπό τη διευκόλυνση της εισόδου τους στη χώρα. Κατά σύμπτωση, η οργάνωση στην οποία αναφέρθηκε ονομαστικά ο αρμόδιος Υπουργός σε συνέντευξη τύπου στις 8-12-2020¹⁷, τυγχάνει να είναι η οργάνωση που κατήγγειλε επώνυμα τα παραπάνω περιστατικά επαναπροώθησης μέσα από κρατικές δομές (της 18-2-2021 από τα Μεγάλα Θέρμα Λέσβου και της 8-9-2020 από το ΚΥΤ της Σάμου)¹⁸.

Ταυτόχρονα, η Ελληνική Κυβέρνηση έχει θέσει ένα δυσανάλογο αυστηρό πλαίσιο λειτουργίας για όσες οργανώσεις επιθυμούν να ασχοληθούν με την υποστήριξη προσφύγων και μεταναστών στη χώρα, μέσω του υφιστάμενου μητρώου μη Κυβερνητικών Οργανώσεων. Υπενθυμίζεται πως ήδη από τον Ιούλιο 2020¹⁹, αλλά και εκ νέου το Νοέμβριο του ίδιου έτους,²⁰ το Συμβούλιο Εμπειρογνομόνων για τη Νομοθεσία περί ΜΚΟ του Συμβουλίου της Ευρώπης είχε επισημάνει το «σημαντικό αποτρεπτικό αποτέλεσμα» και τα εμπόδια που θέτουν οι προβλέψεις του εν λόγω μητρώου για τη συνέχιση του έργου των ΜΚΟ, στο οποίο συμπεριλαμβάνεται η εποπτεία του βαθμού τήρησης της νομιμότητας από τις εν γένει κρατικές αρχές.

Η Καμπάνια για το Άσυλο κρούει τον κώδωνα του κινδύνου για τις επιπτώσεις που μπορεί να έχει στην ελευθερία λόγου και τις δημοκρατικές αξίες η συνεχιζόμενη προσπάθεια δημιουργίας κλίματος εκφοβισμού και δυσφημίσεως του έργου ιδίως όσων ΜΚΟ δραστηριοποιούνται στα σύνορα της χώρας μας και γίνονται δέκτες αναφορών και μαρτυριών για επαναπροωθήσεις, τις οποίες, ως οφείλουν, δημοσιοποιούν. Σε πλήρη σύμπτωση με τις αλληπάλληλες εκκλήσεις των πλέον αρμόδιων εθνικών και διεθνών φορέων και οργανισμών, η Καμπάνια για το Άσυλο επαναλαμβάνει το αίτημα για τον τερματισμό της πρακτικής των παράνομων επαναπροωθήσεων και της χρήσης βίας σε βάρος προσφύγων και μεταναστών, καθώς και για αποτελεσματική διερεύνηση και δίωξη των σχετικών περιστατικών. Παράλληλα, η Καμπάνια καλεί τις Ελληνικές και Ευρωπαϊκές αρχές:

- Να διαφυλάξουν την ανεξαρτησία των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων που δραστηριοποιούνται με την υποστήριξη προσφύγων και μεταναστών, ιδίως στα σύνορα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

- Να προστατεύσουν αυτές από κάθε άδικη και αστήρικτη κατηγορία σε βάρος τους, που θέτει σε κίνδυνο την αρχή της αλληλεγγύης, που διέπει τις δράσεις τους.
- Να διαφυλάξουν το έργο της έρευνας και διάσωσης τόσο των αρμόδιων αρχών, όσο και όλων όσων δύνανται να προσφέρουν βοήθεια στα χερσαία και θαλάσσια σύνορα της Ευρώπης, όπου τίθενται συνεχώς ανθρώπινες ζωές σε κίνδυνο.
- Να δημιουργήσουν τους κατάλληλους μηχανισμούς οι οποίοι θα είναι σε θέση να συνεισφέρουν στην έρευνα και διάσωση όσων ανθρώπων βρίσκονται σε κίνδυνο στα σύνορα της Ευρώπης, καθώς και σε κάθε ζώνη αρμοδιότητάς τους, ή όπου αλλού ασκούν αποτελεσματικό έλεγχο.
- Να τερματίσουν την επαχθή Κοινή Δήλωση ΕΕ-Τουρκίας, που έχει μετατρέψει την περιοχή του ανατολικού Αιγαίου σε τόπο εκτεταμένων παραβιάσεων των δικαιωμάτων του ανθρώπου, και να προβούν στην δημιουργία νόμιμων διαύλων που θα επιτρέπουν την εύρυθμη και ασφαλή πρόσβαση στο άσυλο σε όσους αναζητούν διεθνή προστασία στην Ελλάδα και την Ευρώπη.

Υπογράφουσες Οργανώσεις και Πρωτοβουλίες (με αλφαβητική σειρά):

 <p>ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΝΕΩΝ</p>	<p>ΑΡΣΙΣ – Κοινωνική Οργάνωση Υποστήριξης Νέων</p>	<p>http://arsis.gr</p>
 <p>ΔΙΚΤΥΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ & ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ</p>	<p>Δίκτυο Κοινωνικής Υποστήριξης Προσφύγων & Μεταναστών</p>	<p>http://migrant.diktio.org</p>
 <p>ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΣΥΜΦΩΝΙΩΝ ΤΟΥ ΕΛΣΙΝΚΙ</p>	<p>Ελληνικό Παρατηρητήριο των Συμφωνιών του Ελσίνκι</p>	<p>www.greekhelsinki.gr</p>
 <p>ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ</p>	<p>Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες</p>	<p>www.gcr.gr</p>
 <p>ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΦΟΡΟΥΜ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ GREEK FORUM OF REFUGEES</p>	<p>Ελληνικό Φόρουμ Προσφύγων</p>	<p>www.refugees.gr</p>
 <p>ΛΑΘΡΑ; καμία ζωή δεν είναι λαθραία Επιτροπή Αλληλεγγύης στους Πρόσφυγες Χίου www.lathra.gr</p>	<p>ΛΑΘΡΑ; Επιτροπή Αλληλεγγύης στους Πρόσφυγες Χίου</p>	<p>www.lathra.gr</p>

 <p>Ομάδα Δικηγόρων για τα δικαιώματα προσφύγων και μεταναστών</p>	<p>Ομάδα Δικηγόρων για τα Δικαιώματα Προσφύγων και Μεταναστών</p>	<p>http://omadadikigorwn.blogspot.gr</p>
 <p>PRAKSIS</p>	<p>PRAKSIS</p>	<p>www.praksis.gr</p>
 <p>1234567890</p>	<p>Πρωτοβουλία για τα Δικαιώματα των Κρατουμένων</p>	<p>www.tokeli.gr</p>
 <p>RSA REFUGEE SUPPORT AEGEAN</p>	<p>Υποστήριξη Προσφύγων στο Αιγαίο (RSA)</p>	<p>https://rsaagean.org/el</p>

¹ Μεταξύ πολλών άλλων: Human Rights Watch, «Ελλάδα: Να διερευνηθούν οι Επαναπροθήσεις και οι Συλλογικές Απελάσεις», 16 Ιουλίου 2020, <https://bit.ly/2PPrhJ9>; εfsyn, «Νέα καταγγελία για επαναπροώθηση δύο οικογενειών Κούρδων με πέντε ανήλικα παιδιά», 21 Σεπτεμβρίου 2020, <https://bit.ly/3bjjYSl>; The Guardian, “Catastrophe for human rights’ as Greece steps up refugee ‘pushbacks’” («Καταστροφή για τα ανθρώπινα δικαιώματα καθώς η Ελλάδα εντείνει τις επαναπροθήσεις προσφύγων»), 27 Σεπτεμβρίου 2020, <https://bit.ly/2MFddAE>; Το Βήμα, «Λέσβος : Βίντεο καταγράφει παράνομη επαναπροώθηση από το λιμενικό», 16 Νοεμβρίου 2020, <https://bit.ly/3sKRGgk>; DW, «SPIEGEL: «Νέες παράνομες επαναπροθήσεις στο Αιγαίο», 9 Δεκεμβρίου 2020, <https://bit.ly/2NOVUOo>; Παρατηρητήριο Ρατσιστικών Εγκλημάτων, «Επαναπροθήσεις», <https://bit.ly/3qlywG>.

² Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, «Δήλωση για την κατάσταση στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ», 4 Μαρτίου 2020, <https://bit.ly/3uULT2F>.

³ Border Violence Monitoring Network, “We were crying and swimming and crying and swimming”, 27 January 2021, <https://bit.ly/3eau4qv>.

⁴ Efsyn, «Επαναπροώθηση από κρατική δομή στη Λέσβο», 22 Φεβρουαρίου 2021, <https://bit.ly/384Bmbq>; EU Observer, “Afghan asylum family beaten in Greece, set adrift at sea”, 25 Φεβρουαρίου 2021, <https://bit.ly/3bu2vGP>; Independent, “Greek ‘pushbacks’ brought to European court after child refugees ‘towed out to sea and abandoned in raft’”, 4 Μαρτίου 2021, <https://bit.ly/2O61zpp>.

⁵ Der Spiegel, “EU Border Agency Frontex Complicit in Greek Refugee Pushback Campaign” («Ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Συνοριοφυλακής Frontex συνένοχος στην ελληνική εκστρατεία επαναπροώθησης προσφύγων»), 23 Οκτωβρίου 2020, <https://bit.ly/3uQioPl>; EU Observer, “Revealed: Official Greek order to illegally pushback migrants” («Αποκαλύφθηκε: Επίσημη ελληνική εντολή για παράνομη επαναπροώθηση μεταναστών»), 18 Νοεμβρίου 2020, <https://bit.ly/3r7Vxwy>.

⁶ Politico, “EU watchdog opens investigation into border agency Frontex” («Εποπτικό όργανο της ΕΕ εκκινεί έρευνα για τον οργανισμό συνοριοφυλακής Frontex»), 11 Ιανουαρίου 2021, <https://politi.co/304e9Sg>.

⁷ Euronews, “EU migration chief urges Frontex to clarify pushback allegations” («Η επικεφαλής της ΕΕ για τη μετανάστευση παροτρύνει τον Frontex να αποσαφηνίσει τους ισχυρισμούς για επαναπροθήσεις»), 20 Ιανουαρίου 2021, <https://bit.ly/2OfbWkg>; European Parliament, “Respect of fundamental rights by FRONTEX: European Parliament inquiry launched”, 23 Φεβρουαρίου 2021, <https://bit.ly/3sTbxTy>.

⁸ Επισημαίνεται το γεγονός ότι σε παλαιότερα περιστατικά που είχαν καταγγελθεί στην περιοχή του Έβρου, ο Συνήγορος του Πολίτη διενήργησε αυτεπάγγελτη διοικητική έρευνα, χωρίς όμως έως σήμερα να έχει δημοσιοποιήσει τα αποτελέσματά της. Συνήγορος του Πολίτη, Απόφαση αυτεπάγγελτης έρευνας, αριθμ. πρωτ. Γρ.Συν.105, 9 Ιουνίου 2017, <https://bit.ly/3b77dtT>.

⁹ Border Violence Monitoring Network, *The black book of pushbacks (Η μαύρη βίβλος των επαναπροθήσεων)*, 18 Δεκεμβρίου 2020, <https://bit.ly/3uNHXAj>; RSA, *Χρονοδιάγραμμα παράνομων επαναπροθήσεων και παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη θάλασσα*, 29 Δεκεμβρίου 2020, <https://bit.ly/3rbHHJF>; Legal Centre Lesbos,

Collective expulsions documented in the Aegean Sea: March-June 2020 (Συλλογικές επαναπροωθήσεις που καταγράφηκαν στο Αιγαίο: Μάρτιος-Ιούνιος 2020), 13 Ιουλίου 2020, <https://bit.ly/3uOpxzU>; Mare Liberum, *Pushback Report 2020* (Αναφορά επαναπροωθήσεων 2020), 11 Φεβρουαρίου 2021, <https://bit.ly/3bUhgjU>.

¹⁰ ΕΕΔΑ, «Δήλωση σχετικά με τις αναφερόμενες πρακτικές επαναπροωθήσεων», 9 Ιουλίου 2020, <https://bit.ly/3qcQycA>.

¹¹ Υ.Α. ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR), «Το άσυλο δέχεται επίθεση στα σύνορα της Ευρώπης, προειδοποιεί η Ύπατη Αρμοστεία και καλεί να μπει ένα τέλος στις άτυπες αναγκαστικές επιστροφές και τη βία κατά των προσφύγων», 28 Ιανουαρίου 2021, <https://bit.ly/3bP1mI>; Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (IOM), “IOM Calls for End to Pushbacks and Violence Against Migrants at EU External Borders” («Ο ΔΟΜ καλεί τον τερματισμό των επαναπροωθήσεων και της βίας κατά μεταναστών στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ»), 9 Φεβρουαρίου 2021, <https://bit.ly/2NWYthd>.

¹² Council of Europe, “Council of Europe’s anti-torture Committee calls on Greece to reform its immigration detention system and stop pushbacks” («Η Επιτροπή κατά των Βασανιστηρίων του Συμβουλίου της Ευρώπης καλεί την Ελλάδα να μεταρρυθμίσει το σύστημα διοικητικής κράτησης και να τερματίσει τις επαναπροωθήσεις»), 19 Νοεμβρίου 2020, <https://bit.ly/308udT6>.

¹³ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, «Έρευνα για παράνομες επαναπροωθήσεις στα ελληνικά σύνορα ζητούν ευρωβουλευτές», 6 Ιουλίου 2020, <https://bit.ly/3e5ompB>.

¹⁴ DW, «Συνέντευξη Μητσotάκη στη SZ», 25 Φεβρουαρίου 2021, <https://bit.ly/3e0z6Wt>.

¹⁵ Ελληνικό Παρατηρητήριο των Συμφωνιών του Ελσίνκι, «Ελλάδα: Συνεχιζόμενη καταστολή κατά υπερασπιστών των δικαιωμάτων των μεταναστών καθώς συνεχίζονται οι επαναπροωθήσεις μετακινούμενων ατόμων», 28 Ιανουαρίου 2021, <https://bit.ly/3sMJ3uA>; mitarakis.gr, «Παραλάβαμε μία χαώδη κατάσταση στο μεταναστευτικό. Σήμερα κλείνουμε δομές και ενισχύουμε τα μέτρα ασφαλείας», 14 Φεβρουαρίου 2021, <https://bit.ly/3b8oPFU>.

¹⁶ CNN Greece, «Οικονόμου: Επιτυχία ο εντοπισμός των ΜΚΟ που εμπλέκονταν σε παράνομη διακίνηση μεταναστών», 4 Οκτωβρίου 2020, <https://bit.ly/3kGi8OI>.

¹⁷ Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, «Συνεχιζόμενη η Τουρκική προκλητικότητα στο μεταναστευτικό και αυξημένες οι αφίξεις Σομαλών στα νησιά μας τις τελευταίες εβδομάδες.», 8 Δεκεμβρίου 2020, <https://bit.ly/3kC76d2>.

¹⁸ Aegean Boat Report, “Small Children Left Drifting in Life Rafts in the Aegean Sea!” («Μικρά παιδιά αφήνονται να παρασυρθούν σε σωσίβια σχεδίες στο Αιγαίο!»), 22 Φεβρουαρίου 2021, <https://bit.ly/3cttPEi> και “Two children left drifting alone in a rubber dingy by the Hellenic Coast Guard”, 4 Μαρτίου 2021, <https://bit.ly/3sTcOFi>.

¹⁹ Συμβούλιο Εμπειρογνομόνων για τη νομοθεσία περί ΜΚΟ Συμβούλιο της Ευρώπης, *Γνωμοδότηση για τη Συμβατότητα με τα Ευρωπαϊκά Πρότυπα των Προσφάτων και Επικείμενων Τροποποιήσεων της Ελληνικής Νομοθεσίας Σχετικά με την Εγγραφή των ΜΚΟ στο Σχετικό Μητρώο*, CONF/EXP(2020)4, 2 Ιουλίου 2020, <https://bit.ly/3qj8WRj>.

²⁰ Συμβούλιο Εμπειρογνομόνων για τη νομοθεσία περί ΜΚΟ Συμβούλιο της Ευρώπης, *Επίμετρο στη Γνωμάτευση Περί της Συμβατότητας με τα Ευρωπαϊκά Πρότυπα των Προσφάτων και Προγραμματιζόμενων Τροποποιήσεων της Ελληνικής Νομοθεσίας Σχετικά με την Εγγραφή ΜΚΟ σε Μητρώο*, CONF/EXP(2020)5, 23 Νοεμβρίου 2020, <https://bit.ly/3c9878J>.